

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ДАРГА МИЕЭГОМБЫН
ЭНХБОЛД ТАНАА

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН
Дуламдоржийн ТОГТОХСҮРЭН

14201 Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг,
Жанжин Д Сүхбаатарын талбай 1, Төрийн ордон.
Утас: 26-13-35, Факс: 32-70-16
E-mail: togtokhsuren@parliament.mn
http://www.parliament.mn

2018. 05. 15 № 5662

танай _____-ны № _____-т

Хуулийн төсөл өргөн
мэдүүлэх тухай

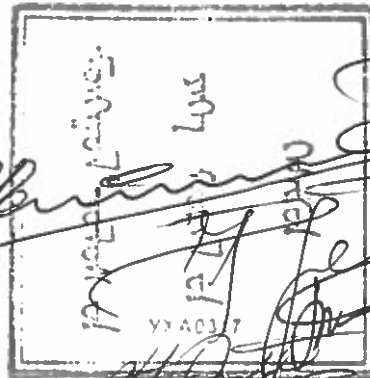
Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Хорин зургадугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг, Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.3-д заасан бүрэн эрхийнхээ дагуу УИХ-ын гишүүд бид Нийгмийн даатгалын тухай, Нийгмийн халамжийн тухай, Төрийн хяналт шалгалтын тухай, Ус цаг уур, орчны хяналт шинжилгээний тухай, Татварын ерөнхий хууль, Бүртгэлийн ерөнхий хууль, Статистикийн тухай хууль, Хүүхэд хамгааллын тухай хуулиудад зохих нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг санаачлан боловсруулан, Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлж байна.

Улсын Их Хурлын чуулганаар хэлэлцүүлж өгнө үү.

Хавсралт 30 хуудастай.

Хүндэтгэсэн,

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ГИШҮҮН

Д.ТОГТОХСҮРЭН
Н.АМАРЗАЯА
Ё.БААТАРБИЛЭГ
Ж.БАТЗАНДАН
Я.ТАНБОЛД
Ц.МӨНХ-ОРГИЛ
Х.НЯМБААТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2018 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ТӨРИЙН ХЯНАЛТ ШАЛГАЛТЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ
ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл.Төрийн хяналт шалгалтын тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.5 дахь хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

“10.5.“Мэргэжлийн хяналтыг хэрэгжүүлэх орон нутгийн байгууллагын даргыг мэргэжлийн хяналтын төв байгууллагын даргатай зөвшилцөж аймаг, нийслэлийн Засаг дарга томилж, чөлөөлнө.” гэж өөрчилсүгэй.

2 дугаар зүйл.Энэ хуулийг 2019 оны 01 дүгээр сарын 01–ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛС
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР

2018 о. 05 дугаар
сарын 04-ны өдөр

Дугаар ХЭГ/959

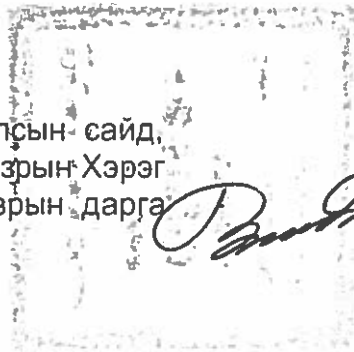
Улаанбаатар-12
Утас: 260817
Факс: 976-11-310011

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН
Д.ТОГТОХСҮРЭН ТАНАА

Хуралдааны тэмдэглэл
хүргүүлэх тухай

Таны санаачлан боловсруулж Засгийн газрын санал, дүгнэлт авахаар ирүүлсэн Улсын бүртгэлийн ерөнхий хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Статистикийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Татварын ерөнхий хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Ус цаг уур, орчны хяналт шинжилгээний тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Нийгмийн халамжийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Нийгмийн даатгалын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Төрийн хяналт шалгалтын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Хүүхэд хамгааллын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслүүдийг Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцсэн тэмдэглэлийг үүгээр хүргүүлж байна.

Монгол Улсын сайд,
Засгийн газрын Хэрэг
эрхлэх газрын дарга

Г.ЗАНДАНШАТАР

004252

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХУРАЛДААНЫ ТЭМДЭГЛЭЛЭЭС

Монгол Улсын Засгийн газрын 2018 оны 5 дугаар сарын 2-ны өдрийн хуралдааны
20 дугаар тэмдэглэлд:

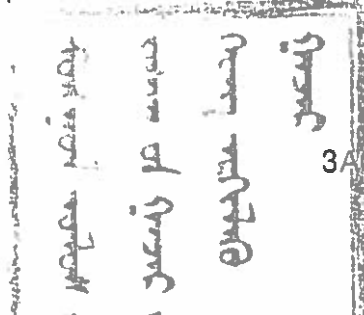
"ХИ.ХЭЛЭЛЦСЭН нь:

Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Тогтохсүрэнгийн санаачлан боловсруулсан Улсын бүртгэлийн ерөнхий хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Статистикийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Татварын ерөнхий хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Ус цаг уур, орчны хяналт шинжилгээний тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Нийгмийн халамжийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Нийгмийн даатгалын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Төрийн хяналт шалгалтын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Хүүхэд хамгааллын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслүүд

ШИЙДВЭРЛЭСЭН нь: Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Тогтохсүрэнгийн санаачлан боловсруулсан Улсын бүртгэлийн ерөнхий хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Статистикийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Татварын ерөнхий хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Ус цаг уур, орчны хяналт шинжилгээний тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Нийгмийн халамжийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Нийгмийн даатгалын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Төрийн хяналт шалгалтын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Хүүхэд хамгааллын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслүүдийг хэлэлцээд дараах саналыг хууль санаачлагчид уламжлахаар тогтов:

Улсын бүртгэлийн ерөнхий хуулийн 3.1.1-д улсын бүртгэлийн үйл ажиллагаанд "нэгдмэл тогтолцоо, арга зүйтэй байх" зарчмыг баримтлахаар, мөн хуулийн 7.2-т "Улсын бүртгэлийн байгууллага нь нэгдмэл тогтолцоо, төвлөрсөн удирдлагатай байна" гэж, Төрийн хяналт шалгалтын тухай хуулийн 9.1-д "Мэргэжлийн хяналтын байгууллага нэгдмэл, төвлөрсөн удирдлагатай байх бөгөөд түүнийг улсын төсвөөс санхүүжүүлнэ" гэж, мөн хуулийн 9.2-т "Мэргэжлийн хяналтын байгууллага нь мэргэжлийн хяналтын төв байгууллага, аймаг, нийслэлийн мэргэжлийн хяналтын газар, хилийн мэргэжлийн хяналтын алба, сумын мэргэжлийн хяналтын улсын байцаагчаас бүрдэнэ" гэж тус тус хуульчилсантай Улсын бүртгэлийн ерөнхий хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Төрийн хяналт шалгалтын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл нийцэхгүй байх тул дэмжих боломжгүй байна.

Харин Статистикийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Татварын ерөнхий хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Ус цаг уур, орчны хяналт шинжилгээний тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Нийгмийн халамжийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Нийгмийн даатгалын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Хүүхэд хамгааллын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслүүдийг зарчмын хувьд дэмжиж байна." гэжээ.

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР

**Төрийн байгууллагын орон нутаг дахь удирдлагын босоо тогтолцоог
зохицуулсан зарим хуулиудад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай
хуулийн төслийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан
судалсан ажлын тайлан**

Төрийн байгууллагын орон нутаг дахь удирдлагын босоо тогтолцоог зохицуулсан зарим хуулиудад тухайлбал Нийгмийн даатгалын тухай, Нийгмийн халамжийн тухай, Төрийн хяналт шалгалтын тухай, Ус цаг уур, орчны хяналт шинжилгээний тухай, Татварын ерөнхий хууль, Бүртгэлийн ерөнхий хууль, Статистикийн тухай хууль, Хүүхэд хамгааллын тухай хуулиудад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах ажиллагааг Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 1 дүгээр хавсралтаар батлагдсан “Хууль тогтоомжийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах аргачлал”-д \ Цаашид “аргачлал” гэх\ заасны дагуу хийв.

Нэг. Асуудалд дүн шинжилгээ хийсэн байдал

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Тавин наймдугаар зүйлд “Аймаг, нийслэл, сум, дүүрэг бол хуулиар тусгайлан олгосон чиг үүрэг, өөрийн удирдлага бүхий засаг захиргаа, нутаг дэвсгэр, эдийн засаг, нийгмийн цогцолбор мөн” гэж, Тавин есдүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт “ Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн удирдлага нь нутгийн өөрөө удирдах ёсыг төрийн удирдлагатай хослуулах үндсэн дээр хэрэгжинэ.” гэж тус тус заан орон нутгийн удирдлагын тогтолцоо, үйл ажиллагааны зарчмыг тодорхойлсон болно. Шинэ Үндсэн хуулийн дагуу 1992 онд Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хууль, 1994 онд Нийслэлийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийг Улсын Их Хурлаас баталж захиргааны зарим эрх мэдлийг аймаг, нийслэл, сумдад шилжүүлэн орон нутгийн захиргааны эрх мэдлийг нэмэгдүүлсэн билээ.

Судалгаанаас үзэхэд 1992 – 2002 оны хооронд төрөөс төвлөрлийг сааруулах бодлогыг идэвхтэй дэмжиж, үе шаттай арга хэмжээ авч хэрэгжүүлсний үр дүнд төвлөрөл харьцангуй саарч орон нутгийн эрх мэдэл нэмэгдсэн боловч 2003 оноос Төсвийн байгууллагын удирдлага санхүүжилтийн тухай хууль хэрэгжиж эхэлснээр эрх мэдлийг эргэн төвлөрүүлэх үйл явц эхэлсэн байна.

2005 оны 11 дүгээр сард Улсын Их Хурлаас орон нутгийн бие даасан байдлыг хангах, төвлөрлийг сааруулах асуудлыг судлан дүгнэлт гаргах, санал боловсруулах үүрэг бүхий Түр хороог байгуулсан бөгөөд Түр хорооноос “орон нутгийн зарим байгууллагуудын боловсон хүчний томилгоо босоо тогтолцоотой байгааг өөрчлөх эсэх” гэсэн асуудлаар 800 хүнээс судалгаа авахад нийт судалгаанд оролцогчдын 83,9 хувь нь боловсон хүчний асуудлыг тухайн шатны Засаг дарга дээд шатны байгууллагын удирдлагатай зөвшилцөн томилж чөлөөлдөг байх нь зүйтэй гэсэн хариулт өгсөн талаар тухайн үед байгуулагдсан Улсын Их Хуралд танилцуулагдаж байсан байна.

Өнөөдөр орон нутгийн түвшинд төрийн үйлчилгээний үр ашиг, чанар, хүртээмжийг нэмэгдүүлэх, анхан шатанд үйлчилгээ үзүүлэх үүрэг бүхий төрийн байгууллагын хүний нөөц, түүний чадавхийг бэхжүүлэх, чиг үүрэг, эрх мэдлийг оновчтой хуваарилах, шилжүүлэх ажлыг дэс дараатай, тогтвортой, тодорхой үе шаттай хийж төвлөрлийг сааруулах үйл явцыг эрчимжүүлэх шаардлага байсаар байна. Энэ талаар бодлогын баримт бичгүүдэд ч тусгагдсан. Тухайлбал: Улсын Их Хурлын 2016 оны 19 дүгээр тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын тогтвортой

хөгжлийн үзэл баримтлал-2030"-д тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлалыг хэрэгжүүлснээр Монгол Улс 2030 онд "хөгжлийн бодлогоо бүх түвшинд хэрэгжүүлэх чадвартай, авлигаас ангид, иргэдийн оролцоог хангасан, мэргэшсэн тогтвортой засаглал төлөвшсөн байна." гэсэн зорилт дэвшүүлж, төрийн бодлогын залгамж чанар, салбар хоорондын уялдааг сайжруулж, тогтвортой байдлыг хангах, хууль дээдлэх зарчмыг чанд мөрдөх, удирдлагын ил тод байдлыг хангах, төвлөрлийг сааруулж, шийдвэр гаргахад бүх талын оролцоог хангах, төрийн албаны ёс зүйг чанд мөрдүүлж, авлигыг арилгах нь тогтвортой хөгжлийн засаглалын үндсэн зарчим гэж тодорхойлсон.

Улсын Их Хурлын 2016 оны 45 дугаар тогтоолоор баталсан "Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр"-ийн "Тав. Засаглалын бодлого" хэсэгт "5.1.21.Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тогтолцоо, эрх хэмжээ, чиг үүрэг, үйл ажиллагааны зарчим, зохион байгуулалтыг боловсронгуй болгоно." гэж заасан.

Бодит байдал дээр төвлөрлийг сааруулах бодлогын хүрээнд хийгдсэн хуулийн өөрчлөлтүүд богино хугацаанд өөрчлөгдөн өмнө нь Улсын Их Хурлаас баримтлан хэрэгжүүлж байсан төвлөрлийг сааруулах бодлого, арга хэмжээний хүч суларч удирдлагын босоо тогтолцоонд эргэн шилжих, төвлөрүүлэх үйл явц хүчтэй илрэх чиг хандлагатай байна. Энд төсөв санхүү, хүний нөөц, бүтэц зохион байгуулалт гээд олон шалтгаан байгаа хэдий ч төрийн зүгээс урт хугацааны тавьсан бодлого, зорилгоо тогтвортой мөрдөж хэрэгжүүлэх хүсэл эрмэлзэл чухал байна.

Орон нутагт мэргэжлийн байгууллагын удирдлага, ажилтныг томилохдоо дээд шатны байгууллагын даргатай зөвшилцөн тухайн шатны Засаг дарга нь томилж байх зарчмыг хэрэгжүүлснээр өмнө нь Улсын Их Хурлаас төвлөрлийг сааруулах бодлогын хүрээнд авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний үргэлжилэл болох бөгөөд орон нутгийн мэргэжлийн байгууллагын удирдлага, ажилтныг томилохтой холбогдсон зохицуулалт нэг ижил зарчмаар мөрдөгдөх болно. Тухайн шатны Засаг даргад дээд шатны байгууллагын даргатай зөвшилцөн Төрийн албаны тухай хуульд заасан шаардлага хангасан иргэнийг сонгон шалгаруулж томилж байх эрхийг хуульчлан олгох нь зөв байна.

Хоёр. Асуудлыг шийдвэрлэх зорилго, зохицуулалтын хувилбар

Зорилго:

Орон нутгийн түвшинд төрийн үйлчилгээний үр ашиг, чанар, хүртээмжийг нэмэгдүүлэх, анхан шатанд үйлчилгээ үзүүлэх үүрэг бүхий төрийн байгууллагын хүний нөөц, түүний чадавхийг бэхжүүлэх үүднээс тухайн шатны Засаг дарга нутаг дэвсгэртээ үйл ажиллагаа явуулдаг мэргэжлийн байгууллагын удирдлага, ажилтныг Төрийн албаны тхай хуульд заасан шаардлагыг хангасан иргэнээс сонгон шалгаруулж томилон үр дүнг нь дүгнэдэг байх.

Асуудлыг зохицуулахад дараахь хувилбаруудыг харьцуулан судаллаа.
Үүнд:

1. "тэг" хувилбар буюу шинээр зохицуулалт хийхээс татгалзах;
2. хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах.

"Тэг" хувилбар

Төрийн байгууллагын орон нутаг дахь удирдлагын босоо тогтолцоог зохицуулсан өнөөгийн хуулийн зохицуулалтыг хэвээр хадгалах нь асуудлыг шийдвэрлэх зорилгыг хангаж чадахгүй бөгөөд орон нутгийн мэргэжлийн байгууллагын удирдлага, ажилтныг томилохтой холбогдсон зохицуулалт нэг ижил зарчмаар мөрдөгдөхгүй болно.

Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах хувилбар

Тухайн шатны Засаг дарга нутаг дэвсгэртээ үйл ажиллагаа явуулдаг мэргэжлийн байгууллагын удирдлага, ажилтныг Төрийн албаны тхай хуульд заасан шаардлагыг хангасан иргэнээс сонгон шалгаруулж томилох нь ижил төстэй харилцааг адил зарчмаар зохицуулах боломжийг бүрдүүлж байна.

ooOOoo

**Төрийн байгууллагын орон нутаг дахь удирдлагын босоо тогтолцоог
зохицуулсан зарим хуулиудад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай
хуулийн төслийн үр нөлөөний үнэлгээ**

Төрийн байгууллагын орон нутаг дахь удирдлагын босоо тогтолцоог зохицуулсан зарим хуулиудад тухайлбал Нийгмийн даатгалын тухай, Нийгмийн халамжийн тухай, Төрийн хяналт шалгалтын тухай, Ус цаг уур, орчны хяналт шинжилгээний тухай, Татварын ерөнхий хууль, Бүртгэлийн ерөнхий хууль, Статистикийн тухай хууль, Хүүхэд хамгааллын тухай хуулиудад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх ажиллагааг Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 3 дугаар хавсралтаар батлагдсан "Хууль тогтоомжийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх аргачлал"-д \ Цаашид "аргачлал" гэх\ заасны дагуу хийв.

Хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх ажиллагааг хийх доорх шалгуур үзүүлэлтийг дээр дурьдсан аргачлалын дагуу сонголоо. Үүнд:

1. зорилгод хүрэх байдал;
2. практикт хэрэгжих боломж.

Зорилгод хүрэх байдал

Энэ шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төсөлд тусгагдсан зохицуулалт нь хуулийн төслөөр тавьсан зорилгод хүрэх боломжтой эсэхэд дүн шинжилгээ хийх үүднээс хуулийн төслийн үзэл баримтлалтай танилцаж түүнд тусгагдсан хуулийн төсөл боловсруулах үндэслэл, практик шаардлага, төслийн ерөнхий бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ зэргийг хуулийн төслийн зорилт, зохицуулалттай харьцуулан үзлээ.

Хуулийн төслийн үзэл баримтлалаас үзэхэд орон нутгийн түвшинд төрийн үйлчилгээний үр ашиг, чанар, хүртээмжийг нэмэгдүүлэх, анхан шатанд үйлчилгээ үзүүлэх үүрэг бүхий төрийн байгууллагын хүний нөөц, түүний чадавхийг бэхжүүлэх, чиг үүрэг, эрх мэдлийг оновчтой хуваарилах, шилжүүлэх ажлыг дэс дараатай, тогтвортой, тодорхой үе шаттай хийж төвлөрлийг сааруулах үйл явцыг эрчимжүүлэх зайлшгүй шаардлага байгаа бөгөөд төвлөрлийг сааруулах бодлогын хүрээнд өмнө авч байсан арга хэмжээний үргэлжлэл болгон орон нутагт мэргэжлийн байгууллагын удирдлагыг томилохдоо дээд шатны байгууллагын даргатай зөвшилцөн тухайн шатны Засаг дарга нь Төрийн албаны тухай хуулиар тогтоосон шаардлагыг хангасан иргэнийг сонгон шалгаруулан томилж үр дүнгийн гэрээ байгуулан дүгнэдэг байх зорилгыг дэвшүүлжээ.

Аргачлалын дагуу хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэхээр сонгосон шалгуур үзүүлэлтэд тохирох шалгах хэрэгслийг ашиглан хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэв.

**"Зорилгод хүрэх байдал" гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн
үнэлгээ**

Хуулийн төслийн үзэл баримтлалд хуулийн төсөл боловсруулах болсон зорилго, хэрэгцээ шаардлагыг тодорхойлсон ба хуулийн төслүүдийн зохицуулалтыг харьцуулан авч үзлээ.

1\Нийгмийн даатгалын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн талаар:

Нийгмийн даатгалын тухай хуулийн “Нийгмийн даатгалын байгууллагын удирдлага” гэсэн 22 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсгийг “аймаг, нийслэлийн нийгмийн даатгалын газар, хэлтсийн даргы гнийгмийн даатгалын төв байгууллагын даргатай зөвшилцөж аймаг, нийслэлийн Засаг дарга, дүүргийн нийгмийн даатгалын хэлтсийн даргы гнийслэлийн нийгмийн даатгалын газрын даргатай зөвшилцөж дүүргийн Засаг дарга тус тус томилж, чөлөөлнө.” гэж өөрчлөх гэсэн заалтыг;

2\Нийгмийн халамжийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн талаар:

Нийгмийн халамжийн тухай хуулийн “Нийгмийн халамжийн байгууллагын тогтолцоо, хяналт” гэсэн 24 дүгээр зүйлийн 24.3 дахь хэсгийг “аймаг, нийслэл, дүүргийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллагын даргыг нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын даргатай зөвшилцөн тухайн шатны Засаг дарга Төрийн албаны тухай хуулиар тогтоосон шаардлагыг хангасан иргэнийг сонгон шалгаруулж томилж, чөлөөлнө.” гэж өөрчлөх гэсэн заалтыг;

3\Татварын ерөнхий хууль өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн талаар:

Татварын ерөнхий хуулийн “Татварын албаны удирдлага, түүний бүрэн эрх” гэсэн 27¹ дүгээр зүйлийн 4 дэх хэсгийг “Аймаг, нийслэлийн татварын газар, хэлтсийн даргыг татварын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын даргатай зөвшилцөж аймаг, нийслэлийн Засаг дарга, дүүргийн татварын хэлтсийн даргыг нийслэлийн татварын газрын даргатай зөвшилцөж дүүргийн Засаг дарга тус тус томилж, чөлөөлнө.” гэж өөрчлөх, 27¹ дүгээр зүйлийн 27^{1.6} дахь хэсэгт “Сумын татварын улсын байцаагчийг аймгийн татварын хэлтсийн даргатай зөвшилцөн сумын Засаг дарга Төрийн албаны тухай хуулиар тогтоосон шаардлагыг хангасан иргэнийг сонгон шалгаруулж томилж, чөлөөлнө.” гэсэн 27^{1.6.11} дэх заалт нэмэх гэсэн заалтыг;

4\Төрийн хяналт шалгалтын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн талаар:

Төрийн хяналт шалгалтын тухай хуулийн “ Мэргэжлийн хяналтын улсын байцаагч, түүний нийтлэг бүрэн эрх” гэсэн 10 дугаар зүйлийн 10.5 дахь хэсгийг “Мэргэжлийн хяналтыг хэрэгжүүлэх орон нутгийн байгууллагын даргыг мэргэжлийн хяналтын төв байгууллагын даргатай зөвшилцөж аймаг, нийслэлийн Засаг дарга томилж, чөлөөлнө.” гэж өөрчлөх гэсэн заалтыг;

5\Ус цаг уур, орчны хяналт шинжилгээний тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн талаар:

Ус цаг уур, орчны хяналт шинжилгээний тухай хуулийн “Ус цагуур, орчны хяналт шинжилгээний төрийн захиргааны байгууллагын бүрэн эрх” гэсэн 6 дугаар зүйлийн 6.2 дахь хэсгийг “Ус, цагуур, орчны хяналт шинжилгээний улсын сүлжээний нэгжийн албан хаагчийг мэргэжлийн удирдлагаар хангах үүрэг бүхий байгууллагын даргатай зөвшилцөн тухайн шатны Засаг дарга Төрийн албаны тухай хуулиар тогтоосон шаардлагыг хангасан иргэнийг сонгон шалгаруулж томилж, чөлөөлнө.” гэж өөрчлөх гэсэн заалтыг;

6) Бүртгэлийн ерөнхий хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн талаар:

Бүртгэлийн ерөнхий хуулийн “Улсын бүртгэлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагынчигүүрэг” гэсэн 8 дугаар зүйлд “Улсын бүртгэлийн байгууллагын орон нутаг дахь салбар, нэгжийн дарга, улсын бүртгэгчийг улсын бүртгэлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын даргатай зөвшилцөн тухайн шатны Засаг дарга Төрийн албаны тухай хуулиар тогтоосон шаардлагыг хангасан иргэнийг сонгон шалгаруулж томилж, чөлөөлнө.” гэсэн 8.2 дахь хэсэг нэмэх. Мөн 9 дүгээр зүйлийн 9.1.4 дэх заалтыг хүчингүй болгох гэсэн заалтыг.

7) Статистикийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн талаар:

Статистикийн тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлд “Аймаг, нийслэл, дүүргийн статистикийн газар, хэлтсийн даргыг Үндэсний статистикийн хорооны даргатай зөвшилцөн тухайн шатны Засаг дарга Төрийн албаны тухай хуулиар тогтоосон шаардлагыг хангасан иргэнийг сонгон шалгаруулж томилж, чөлөөлнө.” гэсэн 7 дахь хэсэг нэмэх. Мөн 15 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 2 дахь заалтыг хүчингүй болгох гэсэн заалтыг.

8) Хүүхэд хамгааллын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийн талаар:

Хүүхэд хамгааллын тухай хуулийн 18 дугаар зүйлд “Хүүхэд, гэр бүлийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын даргыг Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 18³ дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасны дагуу томилж, чөлөөлнө. Аймаг, нийслэл, дүүргийн хүүхэд, гэр бүлийн асуудал хариуцсан газар, хэлтсийн даргыг Хүүхэд, гэр бүлийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын даргатай зөвшилцөн тухайн шатны Засаг дарга Төрийн албаны тухай хуулиар тогтоосон шаардлагыг хангасан иргэнийг сонгон шалгаруулж томилж, чөлөөлнө.” гэсэн 18.3, 18.4 дэх хэсэг нэмэх гэсэн заалтуудыг тус тус сонгосон болно.

Төрийн байгууллагын орон нутаг дахь удирдлагын босоо тогтолцоог зохицуулсан дээрх хуулиудад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалаар тодорхойлсон зорилго нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Тавинесдүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан нутгийн өөрөө удирдах ёсыг төрийн удирдлагатай хослуулах гэсэн зарчмыг, түүнчлэн Улсын Их Хурлын 2016 оны 19 дүгээр тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал-2030”-д тодорхойлсон “төрийн бодлогын залгамж чанар, төвлөрлийг сааруулж, шийдвэр гаргахад бүх талын оролцоог хангах, төрийн албаны ёс зүйг чанд мөрдүүлж, авлигыг арилгах нь тогтвортой хөгжлийн засаглалын үндсэн зарчим” гэснийг, Улсын Их Хурлын 2016 оны 45 дугаар тогтоолоор баталсан “Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллаганы хөтөлбөр”-т дурьдсан Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тогтолцоо, эрх хэмжээ, чиг үүрэг, үйл ажиллагааны зарчим, зохион байгуулалтыг боловсронгуй болгоно.” гэсэн заалтыг бодитойгоор хэрэгжүүлэхэд алхам болгож, өмнө нь Улсын Их Хурлаас төвлөрлийг сааруулах бодлогын хүрээнд авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний үргэлжилэл болгон орон нутгийн мэргэжлийн

байгууллагын удирдлагыг томилохтой холбогдсон зохицуулалт нэг ижил зарчмаар мөрдөгдөх байхаар хуулийн төслийг боловсруулсан нь хуулийн зорилгод хүрэх боломжтой гэж үзэж байна. Энэ нь төвлөрлийг сааруулах үйл явцын дараагийн шатны арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхэд чухал суурь болж өгнө.

"Практикт хэрэгжих боломж" гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн үнэлгээ

2005 оны 11 дүгээр сард Улсын Их Хурлаас орон нутгийн бие даасан байдлыг хангах, төвлөрлийг сааруулах асуудлыг судлан дүгнэлт гаргах, санал боловсруулах үүрэг бүхий Түр хороог байгуулсан. Түр хороо тухайн үед хийсэн судалгаа, орон нутгаас ирүүлсэн санал зэрэг дээр үндэслэн орон нутагт удирдлагын босоо тогтолцоо давамгайлж, эрх мэдлийн төвлөрлийг бий болгосон нь орон нутгийн бие даасан байдлыг алдагдуулсан гэж дүгнэн эхний ээлжинд орон нутгийн удирдлагад боловсон хүчнийг томилж, чөлөөлөх эрхийг шилжүүлэх хэрэгтэй гэж үзээд холбогдох хуулинд өөрчлөлт оруулах хуулийн төслийг боловсруулсан байна. 2006 оны Улсын Их Хурлын хаврын чуулганаар эдгээр хуулийн төслүүдийг хэлэлцэх үед орон нутгийн мэргэжлийн байгууллагын удирдлагыг дээд шатны байгууллагын даргатай зөвшилцөн мэргэжлийн бөгөөд ажилласан жилийн шалгуур хангасан хүнийг Засаг дарга томилдог зарчимыг дэмжих эсэх асуудлаар санал хураахад гишүүдийн олонхийн саналаар энэ зарчмыг дэмжсэн тул 2006 оны 6 дугаар сарын 22-ны өдөр 15 хуульд өөрчлөлт оруулсан хуулийг баталжээ. Энэ зарчим Байгаль орчныг хамгаалах тухай, Газрын тухай, Архивын тухай, Соёлын тухай, Эрүүл мэндийн тухай, Хэмжлийн нэгдмэл байдлыг хангах тухай зэрэг 19\ хуулинд тогтвортой мөрдөгдөж байна. Хуулийн төслийн зохицуулалт практикт туршигдсан гэж үзлээ.

Дүгнэлт

Төрийн байгууллагын орон нутаг дахь удирдлагын босоо тогтолцоог зохицуулсан Нийгмийн даатгалын тухай, Нийгмийн халамжийн тухай, Төрийн хяналт шалгалтын тухай, Ус цаг уур, орчны хяналт шинжилгээний тухай, Татварын ерөнхий хууль, Бүртгэлийн ерөнхий хууль, Статистикийн тухай хууль, Хүүхэд хамгааллын тухай хуулиудад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл нь төслийн үзэл баримтлалаар тодорхойлсон зорилгыг хангасан, практикт хэрэгжих боломжтой гэж дүгнэж байна.

**Төрийн байгууллагын орон нутаг дахь удирдлагын босоо тогтолцоог
зохицуулсан зарим хуулиудад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай
хуулийн төслийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон
гарах зардлын тооцоо**

Төрийн байгууллагын орон нутаг дахь удирдлагын босоо тогтолцоог зохицуулсан зарим хуулиудад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлыг тооцохдоо Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 4 дүгээр хавсралтаар батлагдсан Хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцоо хийх аргачлалыг ашиглав.

Нийгмийн даатгалын тухай, Нийгмийн халамжийн тухай, Төрийн хяналт шалгалтын тухай, Ус цаг уур, орчны хяналт шинжилгээний тухай, Татварын ерөнхий хууль, Бүртгэлийн ерөнхий хууль, Статистикийн тухай хууль, Хүүхэд хамгааллын тухай хуулиудад зохих нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслүүд батлагдсанаар тэдгээрийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлыг тооцохдоо нэмэлт, өөрчлөлт оруулж байгаа заалтаар төрийн байгууллага, иргэн, хуулийн этгээдэд шинээр чиг үүрэг бий болгосон эсэхийг үндэслэсэн болно.

Нэмэлт, өөрчлөлт оруулж байгаа хуулийн төслүүдээр зөвхөн орон нутгийн мэргэжлийн байгууллагын удирдлагыг дээд шатны байгууллагын даргатай зөвшилцөн мэргэжлийн болон Төрийн албаны тухай хуулиар тогтоосон шаардлагыг хангасан иргэнийг Засаг дарга томилох, чөлөөлөхтэй холбогдсон заалтыг тухайн Засаг даргын бүрэн эрхэд оруулж байгаа бөгөөд энэхүү өөрчлөлтөөс хамааран төрийн байгууллага, иргэн, хуулийн этгээдэд шинээр чиг үүрэг бий болгоогүй тул нэмэлт зардал гаргахгүйгэр хэрэгжих боломжтой. Иймд хуулийн төсөлтэй холбоотойгоор улсын төсвөөс нэмэгдэл хөрөнгө шаардагдахгүй гэж үзэж байна.

ooOoo